

Jamiyat va innovatsiyalar  
**Society and innovations**  
Общество и инновации

Interactive software as a tool for increasing the efficiency of learning discrete mathematics

N.Abdullaeva

Actual issues of digitalization in the industrial sector of the economy of Uzbekistan

K.Kurpayanidi

Innovative methods of treatment of immune thrombocytopenic purpura in young people

U. Dadajonov, K.Abdiev  
F.Mamatkulova, U.Dadajonov

**Xurmatli, Abdulaziz Karimovich!**

**Sizni tavallud ayyomingiz bilan  
«Jamiyat va innovatsiyalar» fanlararo  
ilmiy jurnali tahririyati nomidan  
samimiy tabriklaymiz!**



ISBN 978-1-934293-06-5



## Problems of forming a competitive national innovation system of the Republic of Uzbekistan

Konstantin KURPAYANIDI<sup>1</sup>

Mahammadjon ASHUROV<sup>2</sup>

Ferghana Polytechnic Institute

### ARTICLE INFO

**Article history:**

Received March 2021

Received in revised form

20 March 2021

Accepted 15 April 2021

Available online

20 May 2021

**Keywords:**

innovation,

innovative economy,

innovative model,

national innovative system,

innovative activity,

technological progress,

effective management.

### ABSTRACT

**Aim:** The target article analyzed some issues of the formation of a modern competitive national innovative system in the Republic of Uzbekistan.

**Methods:** The instrumental and methodical tools of the research are based on the application, in the framework of a systematic approach of a general scientific research methods: logical and situational analysis, expert assessments, questionnaires, observation, interviewing, groupings, comparison. These tools were used in various combinations at different stages of the study which allowed to ensure a scientific reliability of the final results, conclusions and recommendations.

**Findings:** The article specified and supplemented the theoretical and methodological provisions of the theory of formation of the national innovative model. The authors proved that existing mechanism for managing the scientific-research and innovative activity in the country does not meet the requirements of competitiveness based on the systematic analysis of the NIS (National Innovative System) elements of Uzbekistan and innovative development and its relationships. Thus on the basis of these findings priority areas of the innovative development for the medium term have been developed.

**Conclusion:** Predicted growth in demand and cost increase of innovations, including additional measures to attract foreign direct investments will accelerate the processes of structural transformation of the economy in the sphere of high-technological sectors increase.

2181-1415/© 2021 in Science LLC.

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

<sup>1</sup> Academician, Professor, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Ferghana Polytechnic Institute. Ferghana, Uzbekistan.

E-mail: [konstantin@ferpi.uz](mailto:konstantin@ferpi.uz)

<sup>2</sup> PhD, Associate Professor, Ferghana Polytechnic Institute. Ferghana, Uzbekistan.

E-mail: [antinari@gmail.com](mailto:antinari@gmail.com)

## Ўзбекистон Республикасининг рақобатбардош миллий инновация тизимини шакллантириш муаммолари

---

**Калит сўзлар:**

инновация,  
инновация иқтисодиёти,  
инновацион модел,  
миллий инновация  
тизими,  
инновация фаолияти,  
технологик тараққиёт,  
самарали бошқарув.

---

**АННОТАЦИЯ**

**Мақсад:** Мақолада Ўзбекистон Республикасида замонавий рақобатдош миллий инновация тизимини шакллантиришнинг айрим муаммолари ўрганилган.

**Усуллари:** Тадқиқотнинг инструментал ва методик аппарати тизимли ёндашув доирасида тадқиқотнинг мантиқий ва вазиятли таҳлил, эксперт баҳолаш, анкета, кузатув, интервью, гуруҳлаш, таққослаш каби умум илмий усулларни қўллашга асосланади. Ушбу воситалар тадқиқотни турли босқичларида турли хил комбинацияларда ишлатилган, бу якуний натижалар, хулосалар ва тавсияларнинг илмий ишончилигини таъминлашга имкон беради.

**Натижа:** Мақолада миллий инновация моделини шакллантириш назариясининг назарий ва услубий қоидалари аниқланди ва тўлдирилди. Ўзбекистон миллий инновация тизими элементлари ва инновацион ривожланиш ўртасидаги ўзаро алоқаларни тизимли таҳлил қилиш асосида, муаллифлар илмий-тадқиқот, инновация фаолиятини бошқаришнинг мавжуд механизмининг рақобатдошликнинг қатъий талабларга жавоб бермаслигини исботладилар. Ва шу асосда, ўрта муддатли истиқболда инновацион ривожланишнинг устувор йўналишлари ишлаб чиқилган.

**Хулоса:** талабнинг прогноз қилинаётган ўсиши ва инновациялар нархининг кўтарилиши, шу жумладан тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар иқтисодиётнинг юқори технологик соҳалардаги таркибий ўзгаришини тезлаштиради.

## Проблемы формирования конкурентоспособной национальной инновационной системы Республики Узбекистан

---

**Ключевые слова:**

инновации,  
инновационная  
экономика,  
инновационная модель,  
национальная  
инновационная система,  
инновационная  
деятельность,  
технический прогресс,  
эффективное управление.

---

**АННОТАЦИЯ**

**Цель:** в данной статье проанализированы некоторые вопросы формирования современной конкурентоспособной национальной инновационной системы в Республике Узбекистан.

**Методы:** Инструментально-методический инструментальный исследования основан на применении в рамках системного подхода общенаучных методов исследования: логического и ситуационного анализа, экспертных оценок, анкетирования, наблюдения, интервьюирования, группирования, сравнения. Эти инструменты использовались в различных комбинациях

на разных этапах исследования, что позволило обеспечить научную достоверность конечных результатов, выводов и рекомендаций.

**Выводы:** в статье уточнены и дополнены теоретико-методологические положения теории формирования национальной инновационной модели. Авторы доказали, что существующий механизм управления научно-исследовательской и инновационной деятельностью в стране не отвечает требованиям конкурентоспособности на основе систематического анализа элементов НИС (Национальной инновационной системы) Узбекистана и инновационного развития и его взаимосвязей. Таким образом, на основе этих выводов были разработаны приоритетные направления инновационного развития на среднесрочную перспективу.

**Заключение:** прогнозируемый рост спроса и удорожание инноваций, включая дополнительные меры по привлечению прямых иностранных инвестиций, ускорит процессы структурной трансформации экономики в сфере высокотехнологических секторов.

## КИРИШ

Замонавий иқтисодиёт назариясида саноат корхоналарининг инновацивий ривожланиш йўли қўшимча қиймат яратишнинг асосий манбаи бўлиб ҳисобланади ва саноат ишлаб чиқаришининг узоқ муддатли ва кучли иқтисодий ўсиши учун асосий имконият сифатида тан олинади.

Иқтисодиётда юқори самарали инвестиция стратегиясини шакллантириш ва амалга ошириш узоқ муддатли иқтисодий сиёсатнинг асосларидан бири бўлиб, у компаниянинг ташқи ва ички бозорда барқарор мавқеини белгилайди.

Ўзбекистон учун инновацион ва технологик тараққиётга эришиш ўта муҳимдир, чунки фақат шу йўл орқали замонавий технологик базани яратиш, рақобатбардош махсулотлар ишлаб чиқариш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш, қишлоқ хўжалигининг самарадорлигини ошириш, шунингдек халқаро рақобатдошликни мустаҳкамлаши мумкин бўлади.

## АДАБИЁТЛАР ШАРҲИ

Инновацион ривожланиш муаммолари ҳам маҳаллий, ҳам ҳорижий тадқиқотчилар томонидан етарлича ўрганилган. Жумладан, Piter Druker, Mansfield, E va Li, Dj, Robert Eke Nilson, maykl Eugene Porter, B.Szanto, BC Twiss, Jozef Aloiz SHumpeter, Sidney Grexem, Uayt Kristofer Fremem, Ake Bengt, Lundval, Jang E ва бошқа ҳорижий муаллифларнинг нашрлари ушбу мавзуга бағишланган.

МДҲ мамлакатларида А.И. Анчишкин, В.М. Аншин, В.Н. Архангелский, А.А. Дагаев, Н.Б. Эрмасова, Л.Э. Миндели, К.Ф. Пузийни, Н.З. Солодиева, А.И. Татаркин, Р.А. Фатхутдинов ва бошқа кўплаб олимларнинг фаолияти инновация билан боғлиқ муаммоларни ўрганишга қаратилган.

Муаммо ёки унинг ўзига хос томонларини турли вақтларда тадқиқ қилган Ўзбекистоннинг машҳур олимлари орасида С.С. Гулямов, М.А. Икромов,

А.М. Қодиров, М.А. Маҳкамова, М.П. Нарзақулов, А.Ф. Расулев, Д.В. Тростянский ва бошқаларни санаб ўтиш мумкин.

И. Ансофф, М. Мескон, Ф. Янсен, Л.С. Валинурова, Г.Я. Голдстейн, М.П. Голик, С.В. Индеменов ва бошқаларнинг ишлари инновацион фаоллик ва инновация фаолиятини баҳолаш масалаларига бағишланган.

Шу билан бирга, Ўзбекистон Республикаси миллий саноат корхоналарининг инновацион фаолиятини фаоллаштириш учун шарт-шароитларни шакллантиришга етарлича эътибор берилмаяпти. Бундан ташқари, доимий равишда ўзгариб турадиган фаолиятни олиб боришга таъсир этадиган ташқи муҳит шароитлари ва саноат корхоналари ривожланишининг ички омиллари инновацион фаолиятни ривожлантиришнинг устувор йўналишларини аниқлаш учун услубий ёндашувларни такомиллаштириш зарурлигини белгилаб беради. Шунингдек, инновация фаолиятини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш воситаларини аниқлаш ва асослашни талаб этади.

Ушбу муаммонинг долзарблиги, уларнинг етарли даражада ўрганилмаганлиги ва тадқиқ этилиш даражаси етарли эмаслиги илмий тадқиқот мавзусини танлашга асос бўлди.

Тадқиқотимизнинг мақсади сифатида Ўзбекистон Республикасида замонавий инновация моделини шакллантиришнинг айрим муаммоларини кўриб чиқамиз.

Тадқиқот мақсадидан келиб чиққан ҳолда, ушбу тадқиқот объекти бўлиб, Ўзбекистон Республикасининг миллий инновация тизими (МИТ), унинг ҳолати, салоҳияти, иқтисодий ривожланиш ва рақобатдошликка қўшадиган ҳиссаси бўлиб ҳисобланади.

Кристофер Феменнинг фикрига кўра, миллий инновация тизими (МИТ) бу: “фаолияти ва муносабатлари янги технологияларни жорий қиладиган, импорт қиладиган, ўзгартирадиган ва тарқатадиган давлат ва хусусий секторлардаги муассасалар тармоғи” деб таърифланади.

Шу билан бирга, миллий инновация тизимининг яна бир таърифи диққатга сазовордир. Бу Даниялик олим Бенгт-Аке Лундвалл (2010, 2016) томонидан илгари сурилган: давлат чегараларида турган, ёхуд чегарага боғлиқ бўлган янги, иқтисодий жиҳатдан самарали билимлар билан ишлаб чиқариш, тарқатиш ва қўллашда ўзаро таъсир қилувчи элементлар ва муносабатлардир. Бу андозадаги миллий инновация тизимининг кўплаб умумий тарзда кўрсатиб ўтилган схемавий тасвирлари мавжуд. Қуйидаги диаграммада инновацияларни ривожлантиришга ёрдам берадиган омиллар учта мантиқий гуруҳга бирлаштирилган, уларда инновацияларни рағбатлантириш ва тижоратлаштириш учун молиявий ва ташкилий воситаларнинг аҳамияти кўрсатилган.

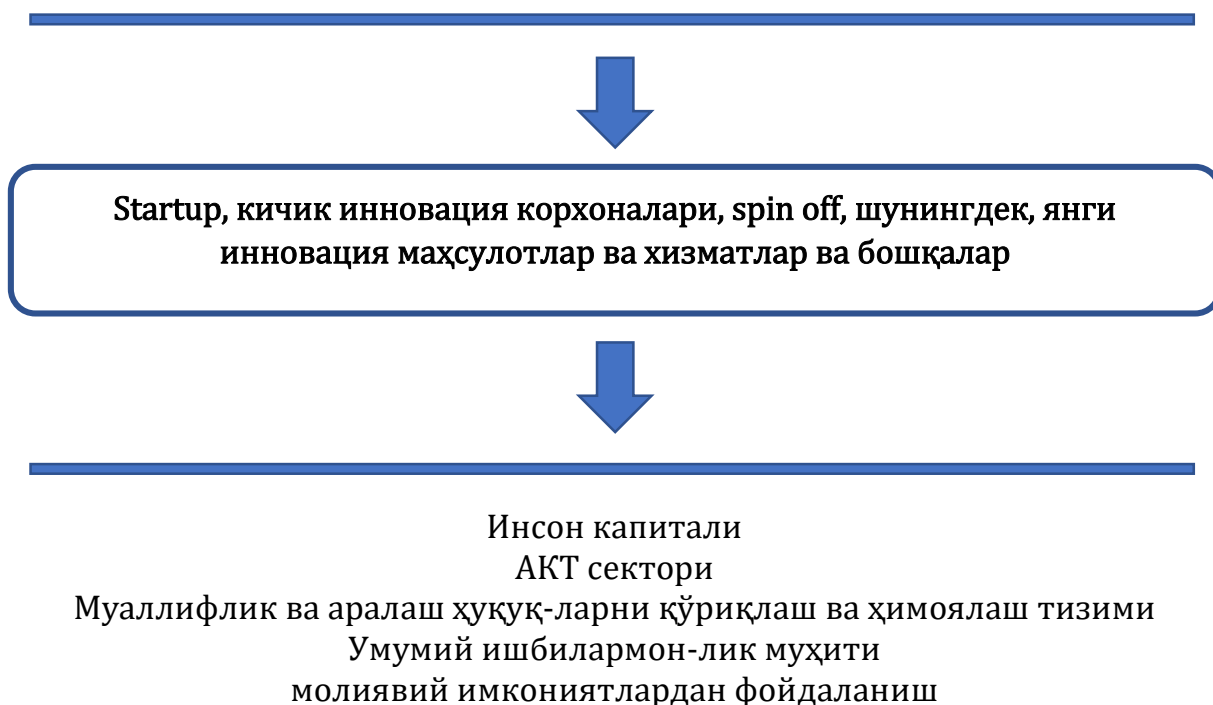
### **ТАДҚИҚОТ УСУЛЛАРИ**

Тадқиқотнинг инструментал ва услубий аппарати тизимли ёндашув доирасида мантиқий ва вазиятли таҳлил, эксперт баҳолаш, сўровномалар, кузатиш, суҳбат, интервью, гуруҳлаш, таққослашга асосланган ҳолда умумий илмий-тадқиқот усулларида кенг фойдаланилди.

## НАТИЖАЛАР ВА МУҲОКАМАЛАР

Жаҳон тажрибаси шуни кўрсатмоқдики, инновацион технологиялар замонавий ишлаб чиқариш ва давлатнинг иқтисодиёт салоҳиятини ривожлантиришнинг энг муҳим самарали восита ва шартига айланди. Улар ўзида илм-фаннинг илғор ютуқларини, энг янги муҳандис – техник ечимларини ҳаётга тадбиқ этилиши ва ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, янги турдаги маҳсулотларни ишлаб чиқаришни ўзлаштириш, уларни оммавий тарқатиш ва бозорда тақсимлаш имкониятларини мужассамлаштирган замонавий миллий инновация тизимини шакллантиради. Замонавий миллий инновация тизими ўзида инновацион ривожланишни таъминловчи ташкилий, қонунчилик, таркибий ва функционал таркибий қисмларнинг мажмуини ўзида акс эттиради.

Ўзбекистон миллий инновация тизими ўзининг шаклланиш босқичида бўли, унда инновацияларни амалга ошириш учун барча керакли асосий элементлар мавжуд.



17/5000  
Access to finance

Инновация тадбиркорлиги лойиҳалари оқими  
Илмий – техник, бизнес инкубаторлар, технопарклар, технологиялар трансфери  
бўйича муассаса  
Зарур, аммо етарли бўлмаган шароитлар  
Қўллаб – қувватлаш ва рағбатлантириш воситалари  
Натижа, мақсад

**1-расм. Жаҳон банки томонидан тижорат инновацияларини молиявий қўллаб-қувватлашга асосланган МИТ-диаграммасининг қайта ўзгартирилган кўриниши.**

Миллий инновация тизими элементларинг биринчи гуруҳи инновацияларни ривожлантириш учун зарур, аммо етарли бўлмаган шароитлардир. Бизнинг фикримизча, буларга мамлакатнинг инсон салоҳияти, ахборот-коммуникация технологиялари соҳасини ривожланганлиги, интеллектуал мулк ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва қўриқлаш тизимининг самарадорлиги, шунингдек, бизнес юритиш учун қулай умумий ишбилармонлик муҳити, шу жумладан, давлат бошқаруви сифат даражаси ҳам киради.

Иккинчи гуруҳ – бу инновацияларни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш воситаларидир. Улар инновацияларни қўллаб-қувватлаш учун молиявий воситалар масалан, грантлар, имтиёзлар, ёки кафолатли кредитлаш, шунингдек, ташкилий (илмий-техник, бизнес-инкубаторлар, технопарklar, технологиялар трансфери бўйича муассасалар, бизнесни мувофиқлаштириш тадбирлари (ярмаркалар) ва бошқалар) воситаларнинг мавжудлиги англатади.

Учинчи гуруҳ – бу натижа ва мақсадлардир. Бу гуруҳ стартаплар, кичик инновация корхоналари, spin off, шунингдек, патентлар, янги инновацион маҳсулотлар ва хизматларни ўз ичига олади.

Давлат статистика қўмитаси маълумотларига кўра, 2019 йилда илм-фан соҳалари томонидан тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишларига (илмий-тадқиқот ишланмаларига) сарфланган харажатларнинг умумий ҳажми ўтган йилга нисбатан 13,9 фоизга ўсган ва 602,3 миллиард сўмни ташкил этди. Расмий статистик маълумотларга кўра табиий ва техника фанлари 387 миллиард, тиббиёт ва қишлоқ хўжалиги фанлари – 106,6 миллиард, ижтимоий ва гуманитар фанлар – 108,7 миллиард сўмни ташкил этади.

Шу билан бирга, илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишланмаларнинг ярми, яъни 304,4 миллиард сўми давлат сектори томонидан жамланган. Тадбиркорлик соҳасида илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишлари 191 миллиард сўмни, олий таълим соҳаси 104,1 миллиард сўмни ўзлаштирди. Асосий кучлардан орқада жойлашган хусусий нотижорат секторида ўзлаштириш 2,8 миллиард сўмни ташкил этди.

Қайси ҳудудда энг кўп инновация бор? Тақдим этилган маълумотлардан келиб чиқадики, республикада инновацион фаолият билан шуғулланадиган ташкилотлар сони 3916 тани ташкил этади. Энг юқори кўрсаткич 906 инновацион ташкилот Тошкент шаҳрида қайд этилган бўлса, Навоий вилоятида 574 та ва Фарғона вилоятида 431 та ташкилот қайд этилган.

Умуман олганда, ўтган йили технологик, маркетинг ва ташкилий инновацияларга сарфланган харажатлар 6603,5 миллиард сўмни ташкил этди, дейилади Давлат статистика қўмитаси маълумотларида. Шундан, ташкилотларнинг ўз маблағлари ҳисобидан – 3342,9 млрд. сўм, хорижий инвестициялар ҳисобидан – 1083,7, тижорат банклари кредитлари ҳисобидан – 1060,1, бюджет маблағлари ҳисобидан – 727,9, мақсадли бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобидан – 307,2, молиялаштиришнинг бошқа манбалари ҳисобидан – 81,8 млрд. сўм харажатлар амалга оширилган.

2019 йилда амалга оширилган инновацияларнинг умумий сони 4689 тани ташкил этди. Уларнинг 4427 таси технологик, 128 таси маркетинг ва 134 таси ташкилий инновациялардир.

Инновация тизими – бу инновацион ривожланишни таъминлайдиган ташкилий, қонунчилик, тузулмавий ва функционал таркибий қисмларнинг йиғиндисидир. Ўзбекистоннинг мавжуд миллий инновация тизими (МИТ) бир қатор муҳим ўзгаришларни бошдан кечирган ҳолда, ҳали ҳам ўзининг шаклланиш босқичидадир. Шу билан бирга, унинг алоҳида элементлари, хусусан, фан ва ишлаб чиқариш ўртасидаги ўзаро муносабатлар янги бозор муносабатларига мослашиши билан тикланиши ва унинг баъзи қисмлари, масалан, ишланмаларни тижоратлаштириш нолдан баҳоланиши керак.

Ҳақиқатдан ҳам самарали инновация тизимини шакллантиришдаги қийинчилик – бу ҳал қилиниши зарур бўлган муаммоларнинг мураккаблигидир. Халқаро амалиётни ўрганиш шуни кўрсатдики, турли давлатлар инновацион тизимларининг ривожланиш стратегияси, давлатнинг макраиқтисодий сиёсати, илмий ва технологик салоҳияти, сиёсий, ҳуқуқий, ижтимоий ва маданий хусусиятлари асосида қурилган ва шунинг учун бошқа мамлакатлар шароитида такрорланмаслиги керак. Шунга қарамай, МИТ нинг асосий элементлари ва уларни ҳал қилиш учун даъват қилинган вазифалар доирасида ўхшашликлар мавжуд.

Ўзбекистон миллий инновация тизими элементларини, уларнинг ўзаро боғлиқлигининг тизимли таҳлил натижаларига кўра инновацион ривожланиш учун ҳал этилиши зарур бўлган бир қатор муаммолар мавжудлигини аниқладик:

**Биринчидан**, миллий инновация тизимининг деярли ҳар бир элементи ўзаро боғлиқ бўлган жиддий муаммолар мавжудлигидан азият чекмоқда, бунинг натижасида тизим яхлит эмас ва ҳозиргача инновацион ривожланишни таъминлай олмайди. Масалан, давлат идоралари томонидан яратилган ёки давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларига ҳуқуқларини тақсимлаш механизмининг ноаниқлиги инновацион ечимларни тижоратлаштиришни мураккаблаштирмоқда.

**Иккинчидан**, амалда миллий инновация тизими алоҳида элементларининг ишлаши инновацион ривожланишнинг умумий мақсадига кирмайдиган алоҳида муайян ваифаларни ҳал қилишга йўналтирилган ва баъзи ҳолларда бу ҳатто кўшимча қийинчиликларни келтириб чиқаради. Хусусан, маҳсулотни мажбурий сертификатлаш ва экспорт шартномаларини рўйхатдан ўтказиш тизими инновацион фаолият натижаларини экспорт қилишда транзакция харажатларини оширади ва шу билан маҳаллий маҳсулотларни чет элга чиқишини чеклайди.

**Учинчидан**, ўрта ва узоқ муддатли истиқболга устуворлик, мақсадларни белгилловчи ва ушбу йўналишга эришиш чораларини қамраб оладиган дастурий ҳужжат шаклида ишлаб чиқилган мақсадли инновацион сиёсат мавжуд эмас.

Маҳаллийлаштириш ва тармоқларни ривожлантириш бўйича мавжуд дастурлар ишлаб чиқаришни модернизация қилишни, унинг техник даражасини оширишни назарда тутди ва экспортбоп маҳсулот ишлаб чиқариш ва импорт қилинадиган маҳсулотларнинг ўрнини босишга йўналтирилган рақобатбардош маҳсулотлар билан таъминлашни талаб қилади.

Бироқ, ушбу дастурларда маҳаллий илмий салоҳиятни ривожлантиришни рағбатлантириш, кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, қўллаб-қувватловчи тузилмаларни яратиш ва ишлаб чиқаришга инновацияларни жорий этиш бўйича тегишли чоралар кўзда тутилмаган.

**Тўртинчидан**, миллий инновация тизими элементлари бир-бири билан етарлича алоқада эмас, бу эса заиф ахборот оқими, ишлаб чиқаришга



инновацияларни илгари суриш, кадрлар тайёрлаш даражаси иш берувчилар талабларига мос келмаслигига олиб келади.

**Бешинчидан**, илмий-тадқиқот ва тажриба – конструкторлик ишларига ажратиладиган бюджет маблағларнинг етишмаслиги, шунингдек, илмий ва инновацион фаолиятни давлат томонидан молиялаштиришнинг самарасизлиги ва шаффоф эмаслиги, бюджетдан ташқари ва хусусий фондлар маблағларини жалб қилиш учун рағбатлантириш механизмларининг мавжуд эмаслиги, ички қарзлар асосида молиялаштириш маблағларининг етарли даражада ривожланмаганлиги.

Шу билан бирга, илмий ташкилотлар интеллектуал фаолият натижаларига ҳуқуқларни белгилашда бўшлиқлар мавжудлигини ҳисобга олган ҳолда, инновация фаолиятдан фойда олишнинг самарали ва аниқ стратегиясига ёки тасдиқланган тартибга эга эмаслар. Умуман олганда, республикада мавжуд инновация муҳитининг қуйидаги асосий муаммоларини ажратиш кўрсатиш мумкин, уларнинг ечимини топиш маҳаллий инновация потенциалини ривожланишига салбий таъсир қилади:

- инновация жараёнининг барча босқичларини амалга ошириш учун тизимли, аниқ тузилган қонунчилик базаси, шунингдек, уни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш чоралари, шу жумладан, тўғридан-тўғри (бюджет томонидан молиялаштириш) ва билвосита (солиқ имтиёзлари, давлат кафолатлари ва ҳ.к.) механизмлари, шунингдек, ҳуқуқий асослари йўқлиги;

- корхоналарни шакллантириш шартлари ва инновация инфратузилма субъектлари ўртасидаги ўзаро муносабатлар нормаларини тартибга солувчи меъёрий – ҳуқуқий асоснинг мавжуд эмаслиги;

- ички бозорда илғор технологиялар ва янгиликларга тўлов қобилиятининг чекланганлиги, иқтисодиётнинг реал сектори томонидан истиқболли илмий-техник фаолият натижаларини тижоратлаштириш нуқтаи-назаридан лойиҳаларга талабнинг йўқлиги;

- инновация инфратузилмасининг айрим элементларини айнан рискли молиялаштириш (венчур фондлари) каби мустақил инновация лойиҳалари ва инновация тадбиркорлиги ва мустақил инновация лойиҳалари, шунингдек, фирмаларнинг жадал ўсиши босқичида уларни қўллаб-қувватлаш учун махсус молиявий механизмлар, фирмалар ва интеллектуал мулкни баҳоловчи сертификатланган баҳоловчилар, инновацион инвестицияларни суғурталаш, юқори технологияли асбоб-ускуналар ва қурилмаларни лизингга бериш, юқори технологиялар ишлаб чиқарувчи компаниялар учун фонд бозори, савдо уйлари ва ҳоказоларнинг яхши ривожланмаганлиги;

- фан ва технологияларни ривожлантиришнинг давлат томонидан белгилаб берилган устувор йўналишларини амалга оширишнинг самарали механизмларининг йўқлиги, давлат томонидан тегишли қўллаб-қувватланишни талаб қиладиган илмий ташкилотларнинг кўплиги.

Бунинг оқибатида бюджет маблағларининг тарқалиши ва мамлакат иқтисодиётининг жаҳон бозорида рақобатдошлигини таъминловчи, илм-фаннинг истиқболли йўналишлари бўйича тадқиқотларни етарли даражада таъминланмаганлигига олиб келмоқда:

- йирик илмий ва ишлаб чиқариш лойиҳаларини амалга ошириш учун давлатнинг молиявий, инсоний ва ташкилий ресурсларини бирлаштиришга,

шунингдек, инвентаризация қилиш ва иқтисодиётга жорий этишга йўл қўймайдиган индивидуал ижро этувчи органлар (Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ва бошқалар) томонидан молиялаштириладиган инновация лойиҳаларини самарали мувофиқлаштириш тизимининг мавжуд эмаслиги;

- ҳукумат томонидан бир қатор меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинишига қарамай, илмий ташкилотлар, ўқув муассасалари ва саноат корхоналари ўртасидаги кооперацион алоқалар ҳали ҳам заифлиги сезилмоқда;

- инновация менежментининг замонавий шакллари, технологиялар трансфери ва инновацияларни модернизация қилиш (илмий-техник маҳсулотлар бозори орқали) яхши ривожланмаган;

- республиканинг етакчи саноат корхоналарининг инновацион фаолияти пастлиги.

### **ХУЛОСА**

Бизнинг тадқиқотларимиз шуни кўрсатадики, Ўзбекистон учун ўрта муддатли истиқболда инновацион ривожланишнинг асосий йўналишлари қуйидагилардир:

- бизнесни ривожлантириш имкониятларини янада кенгайтириш, устувор тармоқларнинг инновацион ва инвестициявий жозибадорлигини ошириш;

- корхона ва ташкилотларнинг юқори даражадаги инновацион фаолиятига эришиш;

- мувозанатли фундаментал амалий тадқиқотлар, интеллектуал капиталлашув, билим ва технологияларни республика ва минтақалараро даражада узатиш асосида самарали илмий-тадқиқот ишларини ташкил этиш;

- олий ва ўрта таълим соҳасини халқаро стандартларга йўналтириш, хусусан, PIRLS, PISA, TIMSS дастурларининг ўрта таълим тизимида амалга оширилишини таъминлаш;

- илғор техник ва технологик тузилмани шакллантириш ва инновацион минтақавий маконнинг жозибадорлигини таъминлаш учун шарт-шароитларни таъминлаш.

Узоқ муддатли мақсад ва ўрта муддатли истиқболда инновацион ривожланишнинг асосий йўналишларига мувофиқ қуйидаги вазифаларни белгилашни таклиф этамиз:

- инсон потенциалига мос инновация иқтисодиётини шакллантириш, инновация маҳсулотларига юқори эҳтиёжга эга бўлган билимли ва рағбатлантирилган фуқаролар унинг асосини ташкил этишига эътибор қаратиш;

- замонавий технологик тузилмаларнинг жадал ривожланиш соҳаларида инвестициявий фаолликни ошириш;

- республика иқтисодиётини рақамли иқтисодиётнинг замонавий тамойилларига асосланган ҳолда жадал модернизация қилиш;

- тадқиқот ва ишланмаларнинг рақобатбардош секторини яратиш ва уни қўпайтириш учун шароит яратиш;

- инновация соҳасига инвестиция ресурслариникенгжалбқилиш;

- инновацион ривожланишнинг устувор йўналишларини жамоатчилик танлови механизмларини ишлаб чиқиш;

- инновациялар экспертизаси ва ишланмаларга мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш;

- инновация кўрсаткичларини ишлаб чиқиш ва унинг мониторинг тизимини ривожлантириш;
- инновациялар соҳасида ишлайдиган менежерларни кенг миқёсда тайёрлаш;
- ёшларни фанга фаол жалб қилиш.

Мамлакатнинг инновацион ривожланиши бўйича ва замонавий миллий инновация тизимини шакллантиришга қўйилган вазифаларни тизимли ҳал этиш, бизнинг ишончимизча, фан, таълим, илмий-техникавий салоҳиятни ривожлантириш ва юқори технологияларни ўзлаштириш ва унинг асосида иқтисодий ўсишнинг янги манбаларидан фойдаланиш аҳоли фаровонлигини оширишга имкон беради.

#### **ФҲЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:**

1. Drucker P.F. (2002). The discipline of innovation. Harvard business review, 80(8). – PP. 95–102.
2. Mansfield E., & Lee J.Y. (1996). The modern university: contributor to industrial innovation and recipient of industrial R&D support. Research policy, 25(7). – PP. 1047–1058.
3. Nielsen R.N. (2008). Feeding food producers with (Regional) knowledge for innovation. Toward a theoretical underpinning of the feat2015 project.
4. Porter, M.E., & Stern S. (2001). Innovation: location matters. MIT Sloan management review, 42(4). – P. 28.
5. Szántó B. (1994). Innovation in crisis: Hungary before and after the watershed of 1989. Technovation, 4(9). – PP. 601–611.
6. Twiss B.C. (1986). Managing technological innovation. Longman Publishing Group.
7. Scherer F.M. (1986). Innovation and growth: Schumpeterian perspectives. MIT Press Books, 1.
8. Malerba F., Nelson R., Orsenigo L., & Winter S. (2001). History-friendly models: an overview of the case of the computer industry. Journal of Artificial Societies and Social Simulation, 4(3). – P. 6.
9. Freeman C. (2002). Continental, national and sub-national innovation systems-complementarity and economic growth. Research policy, 31(2). – PP. 191–211.
10. Lundvall B.Å. (2016). National innovation systems and globalization. The Learning Economy and the Economics of Hope. – P. 351.
11. Lundvall B.Å. (Ed.). (2010). National systems of innovation: Toward a theory of innovation and interactive learning (Vol. 2). Anthem press.
12. Lundvall B.Å., Johnson B., Andersen E.S., & Dalum B. (2002). National systems of production, innovation and competence building. Research policy, 31(2). – PP. 213–231.
13. Jang E., Park M.S., Han K., Choi W., & Joo J. (2016). ASEM Eco-Innovation Index 2016.
14. Анчишкин А.И. «Научно-технический прогресс и повышение эффективности общественного производства». В помощь лектору. М.: Знание (1986).
15. Великороссов В.В., & Лисенкер Н.Л. (2018). Пространственная парадигма формирования инновационной системы на мезоуровне. Экономика и управление: проблемы, решения, 3(9), – С. 147–156.

16. Глазьев С.Ю. (2020). О создании систем стратегического планирования и управления научно-техническим развитием. *Инновации*, (2). – С. 256.
17. Аньшина В.М., & Дагаева А.А. (2014). Концепции, стратегии и механизмы инновационного развития. *Дело*.
18. Морозко Н.И., & Диденко В.Ю. (2017). *Финансовый менеджмент в малом бизнесе*. М.: ИНФРА-М. – 2017.
19. Петровский А.Б., Проничкин С.В., Стернин М.Ю., & Шепелёв Г.И. (2018). Национальная инновационная система США: характеристики, особенности, пути развития. *Экономика. Информатика*, 45(2).
20. Шабельникова Е.А. (2017). Национальная инновационная система: сущность и структура. *Вестник Института экономических исследований*, (4 (8)).
21. Икрамов М.А., & Алимов Г.А. (2019). Формирование спроса как фактор инновационного развития Узбекистана. In *Экономический рост России: проблемы и стратегические перспективы* (РР. 38–44).
22. Татаркин А.И. (2016). Модернизационное обновление российского пространства на основе инновационный инициатив. *Регион: экономика и социология*, (1). – С. 6–33.
23. Margianti E.S., Ikramov M.A., Abdullaev A.M., Kurpayanidi K.I., & Misdiyono M. (2020). Role of goal orientation as a predictor of social capital: Practical suggestions for the development of team cohesiveness in SME's. Monograph. Gunadarma Pulisher, Indonesia.
24. Кадиров А.М., Севликянс С.Г., Отто О.Э., Аҳмедиева А.Т. (2011). *Информационно-инновационное развитие экономики Узбекистана*. Монография. – Т.: Иқтисодиёт.
25. Отажонов Ш.И. (2017). Совершенствование инфраструктуры инновационной деятельности в Узбекистане: состояние, проблемы и перспективы. *Проблемы современной экономики*, (1 (61)).
26. Ашурметова Н.А., & Рустамова И.Б. (2019). Виды инноваций и анализ их использования в экономике Узбекистана. *Вестник Российского экономического университета им. ГВ Плеханова*, (3 (105)).
27. Kurpayanidi K.I. (2019). Theoretical basis of management of innovative activity of industrial corporation. *ISJ Theoretical & AppliedScience*, 1(69), 7.